

AXEL LUNDEGÅRD,
BENEDICTSSON VICTORIA

**DEN
BERGTAGNA: EN
KÄRLEKENS
TRAGEDI**

Victoria Benedictsson

Den bergtagna: En kärlekens tragedi

«Public Domain»

Benedictsson V.

Den bergtagna: En kärlekens tragedi / V. Benedictsson — «Public Domain»,

Содержание

I.	5
II.	46
Конец ознакомительного фрагмента.	63

Den bergtagna: En kärlekens tragedi

I.

Solig majdag i Paris

En atelier på nedre botten. I bakgrunden ett stort fönster och ett par glasdörrar, vettande till en trädgård, som inhägnas af en hög mur. I trädgården står ett blommande körsbärsträd; syrener och murgrön klänga upp öfver muren.

Rummet är glest möbleradt: en chäslong, ett bord, ett antikt skåp och några stolar. Här och der på väggarne hänger en kvarlemnad studie.

På högra sidoväggen är dörren till entréen, på venstra dörren till sofrummet, och strax der bredvid en kamin.

Louise ligger på chäslongen med kuddar bakom ryggen och en filt öfver fötterna.

Henrik sitter framför kaminen med armbågarne på knäna och en pipsnugga i munnen.

Erna sysslar med att laga té vid en spritlampa på kamin-frisen; går fram till skåpet och tar fram koppar, sockerskål m. m.; lyfter i förbigående upp en flik af filten, som fallit från chäslongen ner på golvet.

LOUISE

Tack, Erna lilla. Det värsta med att ligga sjuk är nästan det, att man är till så mycket besvär för sina vänner.

ERNA

Prat! För det jag kokar litet té åt dig? Kallar du det för besvär?

LOUISE

Tänk på allt annat, som du gjort för mig under hela tiden jag legat sjuk.

ERNA

Det är just lönt att tala om nu, sedan allt är öfver! Om ett par dar är du så kry, att du kan promenera omkring på gatorna. Det ska' bli en känsla, det!

Till Henrik, i det hon stöter honom på axeln

Lån' mig din pipa.

HENRIK

Nej, jag vill ha den sjelf.

ERNA

Du ska' få igen den.

HENRIK

Nej, jag vill ha pipan sjelf.

ERNA

till Louise

Se här, hjertesnoppen, håll i det här så länge, så ska' jag gå efter grädde och bröd. Huset är inte så förmöget, att det äger en bricka.

LOUISE

tar emot tékoppen

ERNA

går hän till skåpet och kommer igen med grädde och bröd

LOUISE

Tack, tusen tack.

ERNA

sätter sig på chäslongkanten

Nå, smakar det?

LOUISE

Åh, så skönt.

ERNA

smeker henne

Lilla bleknäbb!

LOUISE

Lilla kraftmenniska.

ERNA

reser sig och går fram till Henrik

Du vill väl också ha en kopp?

HENRIK

Nej.

ERNA

Seså, gör dig inte till!

HENRIK

Jag vill inte ha.

ERNA

böjer sig ned och talar som till ett elakt barn

Usch hvad han är otäck i dag! Rifver rundt i hans hår. Vill han ha kaffe i stället, så skall jag koka.

HENRIK

Jag vill ingenting ha. Låt mig vara i fred!

ERNA

Igelkott! Går fram till Louise. Om jag kunde begripa, hvart Viggo och Lilly tagit vägen!

LOUISE

Vet du inte, hvart de gått?

ERNA

Jo, naturligtvis! Till Mairie du Louvre för att se på Besnards målningar, men det kunde de väl ha gjort för längesen.

LOUISE

De ta nog vara på hvarandra.

ERNA

Ja, med Viggo kan min lilla tuttenutta få gå så mycket hon vill. Med de andra är det en annan sak: man kan inte veta, hvilka dumheter de kunna hitta på att prata för henne.

LOUISE

Det är alldeles som om du vore hennes mor och inte hennes syster.

ERNA

Jag är tolf år äldre än hon – och det är på mitt ansvar, hon får vistas i Paris.

LOUISE

småleende

När det rör henne, tycker jag nästan, att du är sipp.

ERNA

Bättre det, än låta henne vara för fri.

LOUISE

slår ned ögonen

ERNA

Jag ser hvad du tänker, men – lågt och lidelsefullt – Tror du, jag skulle vilja, att hon blef som jag? Högt. Nej, nu skall du ha en kopp té till.

LOUISE

Ha vi råd? Du har inte sjelf druckit.

ERNA

Jag behöfver ju bara späda vatten på – detder murmeldjuret vill ju inte ha något. Knuffar Henrik i hufvudet. Du somnar ju öfver pipan! Kan du inte så väl låna mig henne, snåljobb?

HENRIK

Nej.

ERNA

Älskvärdaste träbeläte! Jag afgudar dig – men lån' mig din pipa.

HENRIK

Nej.

ERNA

Bara ett enda tag.

HENRIK

Nej.

ERNA

Gud, hvilken karaktärsfasthet! Serverar té åt Louise och sätter sig åter hos henne på chäslongkanten. När jag tänker på, att Lilly skulle kunna få gå igenom detsamma som jag, så kan jag bli alldeles tokig.

LOUISE

Men du är ju alltid så glad och belåten.

ERNA

Nåja – hvarför skall man hänga läpp. Det ligger inte för mig.

LOUISE

deltagande, skyggt

Men – du har det ju bra? Är du inte lycklig?

ERNA

Du talar som ett barn, min vän, och det är du också – ett stort, sjukt barn. Lågt och lidelsefullt. Lycklig? Ja, man kan öfverlefva allting. Det är det som gör världen så usel och futtig. Man tröstar sig med en pipa tobak och – ser hän till Henrik. Nej – afbryter, reser sig hastigt upp och går ett slag öfver golfvet – men det är underligt i alla fall, att inte barnen komma! Stannar i närheten af spiseln, der Henrik sitter.

HENRIK

Du har varit hos Bergström i dag.

ERNA

Ja.

HENRIK

Med blommor! Det kan man kalla gentilt.

ERNA

Jag skulle tro det.

HENRIK

Du ger aldrig mig några blommor.

ERNA

Du har inte brutit benet.

HENRIK

Vill du inbilla mig, att det är för benets skull?

ERNA

Visst inte, det är för hela karlens skull! Han är en snäll pojke. Hade han varit här, skulle jag inte ha behöft sukta för tobak.

HENRIK

Jaså! Du erkänner således —

ERNA

Söta herr Adonis, han ska' få dubbelt så många blommor som Bergström. Han ska' få allt hvad han vill, bara han är snäll.

HENRIK

Jag vill ingenting ha.

ERNA

gnolar och går fram till Louise

Nej, vet du, hade jag kunnat bli fri för Lilly utan att ta henne hit till Paris, så hade jag helst velat, men hon tiggde och bad i hvartenda bref, och när hon nu kunde ha godt af att lära sig franska riktigt ordentligt, så tyckte jag, att jag inte kunde säga nej.

LOUISE

Kära du, hvad skulle hon ha för ondt af att komma till Paris?

ERNA

Åh du! Lifvet bland oss artistslarfvar är inte nyttigt för en sådan der liten familjeflicka, som skall lefva hela sitt lif derhemma i snusförnuftigheten. Härute ha vi lösare tyglar på allting – och det går många underliga djur i vår Herres hage.

HENRIK

utan att vända sig om, med kufvad förbittring

Sjelf är du ett af de allra underligaste.

ERNA

Tycker du?

HENRIK

vänder sig om

Tror du inte, jag märkt, hur du lägger an på honom?

ERNA

Lägger jag kanske inte också an på dig? – Lån' mig din pipa.

HENRIK

reser sig och går emot henne

Jag tål det inte längre! Du gör mig galen med dina konstner.

ERNA

Så bryt! Du har din frihet.

HENRIK

Du tycks önska det!

ERNA

Jag hvarken önskar eller fruktar. Men är det din mening att plåga lifvet ur oss båda med svartsjuka, så är det bättre, att vi gå hvar åt sitt håll.

HENRIK

Alltid hotelser! Men du drifver mig till det yttersta!

ERNA

Hvad är det yttersta?

LOUISE

medlande

Så – så – så, inte vara häftiga!

ERNA

Han gör mig ursinnig med sin småaktighet.

HENRIK

Hon döljer allting för mig.

ERNA

Jag döljer ingenting. Jag är vänlig mot mina vänner, och mot Bergström därför, att han är en af dem. Om han blir mer för mig, skall jag säga dig det ärligt.

HENRIK

Du förutsätter möjligheten!

ERNA

Jag har sett så mycket, att jag inte längre tror på omöjligheter.

HENRIK

Ja, du har visst sett mycket! Inte ens ditt förflutna känner jag. Kan jag veta hur många —

ERNA

Tig, eller det kan aldrig bli godt mer!

Tystnad

Om jag inte sjelf berättat dig om den ende, som jag inte kan nämna, hvad hade du vetat?

HENRIK

Det är just det, som gör mig vansinnig! Jag kan möta honom på gatan, vid hvart hörn kunna vi stöta på hvarandra. Jag misstänker alla! Åh, detta är ett helvete!

ERNA

Du möter honom aldrig.

HENRIK

Hur kan du veta det?

ERNA

Jag har ju sagt, att han är som död.

HENRIK

Som död! Men han är inte död!

ERNA

Det är inte min skull.

Det höres steg utanför dörren

LOUISE

Seså, nu ha vi Lilly och Viggo här.

ERNA

hastigt till Henrik

Inte ett ord mer! Inte ett ord så att hon hör det!

*

VIGGO

kommer in från entréen med en blomsterbukett i handen

ERNA

går emot honom

Hvar är Lilly?

VIGGO

Hon kommer strax. Går hän till Louise och lemnar henne buketten. Jag har tagit en helsning från sommaren med mig till vår lilla sjukling.

LOUISE

Tack, tusen tack. Åh, hvad ni alla äro snälla mot mig!

ERNA

till Henrik

Der ser du! Viggo bär också blommor till en sjuk – inte tycker någon *det* är besynnerligt.

VIGGO

till Erna

Lilly gick till Maison blanc för att köpa något, som jag inte skulle få vara med om. Det var väl en tournyr, kan jag tro. Men jag tänkte nästan, att hon skulle ha hunnit hit redan, för jag var inne på Café de la Regence och tittade i tidningarne – vänder sig till Louise – och det är sant, jag har en öfverraskning åt dig.

LOUISE

Från tidningarne?

VIGGO

Nej, men kan du gissa, hvem jag träffade på kaféet?

LOUISE

Nej.

VIGGO

Försök!

LOUISE

Pelle?

VIGGO

Pelle? Puh! Nej, en storhet, du!

LOUISE

En storhet? Prinsen?

VIGGO

Prat! Hade det varit så märkvärdigt! Nej, en konstnär.

LOUISE

Ja, det var just en upplysning! När det vimlar af konstnärer.

VIGGO

Ingen af de vanlige. En som du beundrar!

LOUISE

Jag beundrar så många.

VIGGO

Ja, men – mer än alla andra.

LOUISE

Det vet jag ingen.

VIGGO

En skulptör.

LOUISE

Alland! Gustave Alland!

VIGGO

nickar

LOUISE

Är han i Paris?

VIGGO

Ja. Efter två års frånvaro.

LOUISE

Hur har han kunnat vara borta? Från salongen och allting?

ERNA

Han har gått tillbaka i sin konst, och andra ha gått framåt. Han skäms.

VIGGO

Hvem säger, att han gått tillbaka?

ERNA

Alla. Hans sista arbete var svagt. Och sedan dess har han inte utställt något.

VIGGO

Det har han visst. På sista salongen fans ett par byster.

ERNA

Javisst – ja. Kungliga högheter!

VIGGO

De äro väl menniskor de också!

ERNA

skrattar föraktfullt

VIGGO

till Louise

Nej, men öfverraskningen var den, att han kommer hit.

LOUISE och ERNA

samtidigt

Hvem?

VIGGO

Alland.

LOUISE

Hit? Hvad menar du?

VIGGO

Han har träffat Karl i Finland. De blefvo mycket goda vänner, och när han hörde, att Karls syster var här och legat sjuk, så ville han besöka dig.

ERNA

mellan tänderna

Vänliga själ!

LOUISE

När då?

VIGGO

Nu. Strax.

LOUISE

Jag får upp.

VIGGO

Nej, blif liggande. Han vet ju, att du varit sjuk.

ERNA

har gjort sig beredd att gå

LOUISE

Inte ämnar du gå?

ERNA

Som du vet afskyr jag storheter.

LOUISE

Åh, men så blif här och hjälp mig! Hvad skall jag tala med honom om? Hur skall jag bära mig åt?

VIGGO

Se! Är hon inte rent förtviflad! Och jag som trodde, jag skulle göra dig en glädje!

ERNA

Adjö med dig, lilla bleknäbb! Blif nu bättre till i morgon.

LOUISE

Tittar du inte in i kväll?

ERNA

Jo. Det gör jag väl. Jag kan nog inte vara borta från min sjukling så länge. Kysser henne på pannan; till Henrik. Går du med?

HENRIK

reser sig långsamt, knackar ur sin pipa och följer efter. De gå

LOUISE

Jag är så rädd.

VIGGO

Hvarför är du rädd? Han bits inte.

LOUISE

Jag talar dåligt franska – och när jag blir förlägen, är det ännu värre —

VIGGO

Prat! Du talar mycket bättre än jag.

LOUISE

Ja, *det* var just en tröst!

VIGGO

Jag skall ge dig en annan. Han talar svenska.

LOUISE

Du narras.

VIGGO

Nej. Han är ju en blandningsmänniska, och har språksinne som en ryss. Han är född kosmopolit. Hans mormor var finska och hans morfar polack. Och han har bott i Finland tre somrar.

LOUISE

Ja, men – en fransman som talar svenska – ?

VIGGO

Han bryter naturligtvis förskräckligt, men han förstår parfaitement – småleende – han säger, att han förstår mig mycket bättre när jag talar svenska än franska.

LOUISE

småler

VIGGO

Hvarför skrattar du?

LOUISE

Jag tänker på din franska.

VIGGO

Jag tänker på, att jag skall resa, jag.

LOUISE

sträcker handen ut emot honom

Är du ledsen för det?

VIGGO

Ja. Det blir så tomt.

LOUISE

Efter Lilly?

VIGGO

Efter hela lifvet härute – mest efter henne kanske – Jag vet inte.

LOUISE

Tack för allt hvad du gjort för mig under den här tiden.

VIGGO

Åh, det är ju ingenting —

LOUISE

Är det ingenting, att du skött mig och vårdat mig och varit nästan som en mamma för mig under sjukdomen? Du och Erna.

VIGGO

småleende

Just därför tycker jag det är tråkigt, att resa ifrån min patient, som kanske kunde behöva mig ännu.

LOUISE

Åh, nu är jag ju rask.

VIGGO

Du är svag ännu. Du behöfver ha vänner omkring dig.

LOUISE

Jag har ju Erna. Och för resten – Jag vänjer mig nog af med att vara pjunkig, när jag inte längre har dig, som klemmar bort mig.

VIGGO

Du är inte pjunkig. Du är ömtålig. Du har finare skinn än vi andre – du tål inte att knuffas som vi. Allt griper så djupt fatt i dig. Stryker smekande öfver hennes hår. Du är så exalterad.

LOUISE

småleende i det hon besvarar smekningen

Ja, men nu kommer jag ju snart hem. Och så kommer du och helsar på oss i sommar – Botilda och mig – och så kan ni få pyssla om mig så mycket ni vill.

VIGGO

räcker fram handen

Afgjort! Ja, farväl då.

LOUISE

ängsligt

Inte skall du gå nu? Käre Viggo, stanna, så är du så snäll.

VIGGO

Jag har inte packat en bit och inte köpt en smul af allt det, jag skall ha med mig. Och tåget går klockan sex.

LOUISE

bevekande

Ja, men du *får* inte gå nu! Vänta åtminstone till monsieur Alland kommer. Jag vet inte – inte alls hvad jag skall tala med honom om.

VIGGO

Han är ingen tysk kälkborgare. Du behöfver inte alls vara ängslig. Var bara enkel och naturlig – det är allt hvad som behöfs.

Det knackar på dörren

Entrée!

*

ALLAND

kommer in om dörren

VIGGO

vänder sig emot honom

Se der! Min sjukling här ligger just och beklagar sig öfver, att hon inte kan föra någon konversation.

ALLAND

går fram till Louise och räcker henne handen, enkelt och vänligt

Är det för min skull?

LOUISE

Ja. Reser sig i sittande ställning.

ALLAND

Nej, för all del i verlden! Blif liggande! Ni har varit så sjuk, hör jag.

LOUISE

Ja. Och därför kommer ni på sjukbesök.

ALLAND

till Viggo

Fröken Strandberg *kan* ju konversera.

LOUISE

småler

Förhastad är inte i ert omdöme.

ALLAND

muntert

Det där var ju också en riktig konversationsreplik. Till Viggo. Skall ni gå? Är det jag, som skrämmer er?

VIGGO

Visst inte. Men jag reser till Berlin med aftontåget och jag har inte packat än.

ALLAND

Blir ni länge borta?

VIGGO

Troligen.

ALLAND

Det blir ju tråkigt för er – hur heter det? – uttalar ordet med svårighet – fostersyster. Leende till Louise. Icke sant? Ni är ju herr Pihls fostersyster?

LOUISE

Ja.

ALLAND

Det är ett lustigt ord! – Blir det icke tomt för er, när han rest?

LOUISE

Jo. Förskräckligt. Men när jag bara får gå ut, så blir det bättre.

VIGGO

räcker Louise handen

Farväl med dig nu, kära lilla Lisa.

LOUISE

Farväl, Viggo! Lycklig resa! Och skrif!

VIGGO

bugar sig för Alland och går

*

ALLAND

ser på henne småleende och upprepar med Viggos tonfall

Kära lilla Lisa.

LOUISE

rodnar, förlägen

ALLAND

Det låter så lustigt. Det betyder Ma chère Louise – icke sant?

LOUISE

Jo.

ALLAND

Det är ett lustigt språk, svenskan. Men jag tycker om det – Skall ni icke lägga er ner igen?

LOUISE

Nej tack. Jag kan godt sitta.

ALLAND

Låt mig nu först se på er riktigt.

LOUISE

Det är inte mycket att se på.

ALLAND

Ni har varit mycket sjuk. Edra kinder ha blifvit tunna och bleka.

LOUISE

Jag har haft tyfus.

ALLAND

med tydligt konstnärsintresse

Sitt – jag ber – alldeles tyst ett ögonblick, så att jag får se ert ansigte i ro.

Tystnad. De betrakta hvarandra

ALLAND

Jag tycker om er. Sådana ärliga ögon ni har.

LOUISE

småler

ALLAND

i förändrad ton; retligt

Trodde ni, att jag ville säga en komplimang?

LOUISE

försagd

Nej.

ALLAND

Det kan aldrig falla mig in. Det gör mig ingenting, om ni är ful eller vacker, om ni har runda kinder eller håliga. Men jag tycker om eder, sådan som ni är.

LOUISE

Ni känner ju min bror?

ALLAND

Ja. Han är en duktig konstnär.

LOUISE

Ja, inte sant!

ALLAND

Han är lika mycket värd, som sitt namn. Det kan man icke säga om alla.

Betraktar hennes ansigte

Men se huru ni lyser upp! Ni är stolt öfver honom. Det är väl han, som gifvit er en smula lif.

LOUISE

Ja – förr. Då voro vi mycket tillsammans. Han var hemma om somrarna, och när han var borta, skref han ofta.

ALLAND

Men nu?

LOUISE

Nu är han gift.

ALLAND

leende

Ja, det förstör alltid en människa.

LOUISE

Så menade jag inte.

ALLAND

Men så är det i alla fall —
Berätta mig någonting om er sjelf.

LOUISE

Det fins nästan ingenting att berätta.

ALLAND

Alltid finnes det väl något – fastän – ja, egentligen har ni väl aldrig lefvat?

LOUISE

Hvad skall man eljes kalla det?

ALLAND

Att vegetera. Tar hennes hand. Sårar jag er?

LOUISE

Nej, men det känns som om ni hade rätt.

ALLAND

Stackare. Ni har ett uttryck ibland som ett barn – ett förskrämdt barn.

LOUISE

lägger handen öfver ögonen

ALLAND

Lifvet har varit hårdt och elakt mot er. Är det icke så? Och ni är skygg och misstrogen.

LOUISE

Inte mot er.

ALLAND

Berätta mig då något.

LOUISE

Jag kan inte.

ALLAND

ser på hennes klädning

Ni bär sorgdräkt – och hvarför är ni här i Paris?

LOUISE

Jag skall berätta er allt hvad det fins att säga. Jag är född i en svensk småstad. Min far dog när jag var sjutton år. Jag har inte flere syskon än min bror, en syster och så min fosterbror, Viggo, som ni känner. För ett par år sedan blef min syster sinnessjuk. – Vi ville gerna ha henne hos oss, mamma och jag. Men det var så förfärligt, det slet ut oss aldeles. Så blef mamma sjuk; jag kunde inte sköta dem båda, så måste min syster på dårhuset, och strax derefter dog mamma. Min läkare

sade, att jag borde resa och förströ mig. Jag har alltid hyst intresse för konst och jag ville hellre resa hit än till Konstantinopel.

ALLAND

småleende

Konstantinopel! Hade ni ämnat er dit? Till harems-staden?

LOUISE

Karl reste ju dit —

ALLAND

Det var förståndigt, att *ni* föredrog Paris!
Har ni aldrig varit här förr?

LOUISE

Nej.

ALLAND

Då kände ni er väl som en lössläppt fågelunge i början?

LOUISE

Jag blef ju sjuk nästan strax.

ALLAND

Det är sant. Förlåt mig.
Detta är er brors atelier, eller hur?

LOUISE

Jo. Han hade hyrt den på ett år, och efter den stod ledig, tyckte han, att jag kunde bo här.

ALLAND

går upp och ser sig omkring i atelieren

Här är ju både vackert och rymligt. Stannar i fonden och ser ut. Och trädgård har ni också. Vänder sig emot henne. Var det inte tomt att ligga sjuk här – ensam i detta stora rum?

LOUISE

Inte låg jag här och inte var jag så ensam. Här bo landsmän i huset: Erna Walldén, målarinnan.

ALLAND

Bor hon här?

LOUISE

Ja. Känner ni henne?

ALLAND

Jag har träffat henne – någon gång – men det är längesedan nu.

LOUISE

Om ni visste, hur god hon varit emot mig! Hur hjälpsam och uppoftande! Hur ömt hon vårdat mig!

ALLAND

Hvilken lofsång! Aldrig hade jag trott, att fröken Walldén var en sådan engel.

LOUISE

Hon förefaller kantig och hård; men hon har ett hjerta af guld. Hon gör intryck af någonting brustet – Jag tänker så ofta, att hon måtte ha gått igenom någon förfärlig sorg.

ALLAND

som betraktat henne tigande medan hon talat

Så stora ögon ni har! Och när ni talar om sorgen, se de ut som när en krusning går öfver ett vatten.

Ni liknar icke er bror.

LOUISE

Inte? Slår ner ögonen.

ALLAND

Nej. – Hvarför slår ni ned ögonen?

LOUISE

Åh, för ingenting just.

ALLAND

Nu slingrar ni! Seså! Var nu ärlig.

LOUISE

blygt

Jag tycker ni ser på mig så underligt.

ALLAND

skrattar

Så-å! Allvarsamt. Jag har känt en kvinna, som var mycket lik er.

LOUISE

småleende

Det förklarar saken.

ALLAND

Förklarar? Inte behöfver den saken någon förklaring! Inte gör man sig reda för, hvarför man ser på en person! För mig är det lika naturligt som att andas – och af hvarje ansigte, som jag tycker om att se på, lär jag något.

Ett ögonblicks tystnad

LOUISE

Hvem var hon, som ni säger, jag liknar?

ALLAND

Kan det intressera er att veta? Det var en kvinna, som stått mig mycket nära.

LOUISE

rodnar

ALLAND

– så nära som en kvinna *kan* stå en man!

LOUISE

rycker till

ALLAND

hastigt

Inte kan det förnära er? Det var ingen modell – af det slagets förbindelser vet jag mig aldrig ha haft mer än en enda.

Är ni målarinna?

LOUISE

Nej.

ALLAND

Har ni något annat arbete?

LOUISE

Arbete?

ALLAND

Ja, jag menar icke knyppling eller broderi. – Jag menar ett arbete att *egna* er åt.

LOUISE

Nej.

ALLAND

Då skall ni väl gifta er?

LOUISE

Nej.

ALLAND

Visst skall ni det!

LOUISE

småleende

Ni sade ju, att det förstör alltid en människa!

ALLAND

Ja, en man – icke en kvinna. Samhället är nu en gång sådant, att hon måste gifta sig. En ensam kvinna blir gammal i förtid. Det vore skada på er.

LOUISE

Tror ni?

ALLAND

Ja. Ni ser så god ut. Ni skulle helt säkert göra en man lycklig. Leende. Ni *är* god – icke sant?

LOUISE

muntert

Tyvärr!

ALLAND

Se, se! Har också ni märkt, att det bara är egennyttan, när människorna predika för hvarandra att vara goda? De goda bli alltid olyckliga. Kom ihåg det! Man gör alltid klokare i att slå ihjäl en människa än att älska henne.

LOUISE

Det vore visst svårt för mig att slå ihjäl någon, i synnerhet just nu.

ALLAND

Ni menar, att ni har intet val?

LOUISE

Åh – fy – ni talar så stygt. Ni tror visst inte på kärlek, ni.

ALLAND

Jo! Men jag tror icke på *kvinnorna*. Det är icke många af dem, som tåla vid att älskas.

LOUISE

Tåla vid?

ALLAND

Jag menar tåla vid det alldeles som en man – så att det blir endast en episod i deras lif.

LOUISE

Om så är – det länder väl vårt kön till heder!

ALLAND

Är ni så säkra på det?

Jag har känt en. Hon var målarinna. Hon lefde i två år tillsammans med en af mina vänner. Han var också konstnär, och de hjälpte hvarandra med råd och dåd. Men hon var yngre och obetydligare. Det gick som det alltid går.

LOUISE

Hur?

ALLAND

Se icke så häpen ut. Kärleken är bara en blomningstid, därför är den så kort. Min vän och hans väninna bröto med hvarandra. De hade tröttnat båda.

LOUISE

Också hon?

ALLAND

Skrämmer det er? Ja, också hon —

Men hon hatade honom sedan, som en kvinna alltid gör, då hon icke älskar längre.

LOUISE

Alltid?

ALLAND

Ja, alltid. Deri ligger det låga hos ert släkte. En man behåller alltid välvilja för den, han älskat; en kvinna aldrig.

LOUISE

Alla äro inte lika — Men hur gick det med henne — målarinnan?

ALLAND

Hur det gick? Det gick henne utmärkt på alla sätt!

Hon hade målat sitt självporträtt på hans atelier. Det porträttet var ett mästerstycke — djerft, kraftigt, hänsynslöst sant. Det inbringade henne en medalj på salongen och det inköptes af franska staten. Det var den första vindfläkten i hennes segel, och den gaf henne hvad som för en konstnär är nödvändigare än allt annat: sjelftillit.

LOUISE

Men sedan — ?

ALLAND

– har hon utställt hvarje år, och om jag inte visste bättre, skulle jag svära på att en *mans* hand utfört hennes arbeten.

LOUISE

Jag tänker inte på det der yttre – jag tänker på hennes inre historia.

ALLAND

Den ligger ju *bakom* de verk, hon skapat; och om jag inte misstar mig, kan den tolkas i två ord: *hon hatar*. Kärleken var blott en episod i hennes lif, och smärtan gjorde henne till en konstnär af rang.

LOUISE

Stackaren!

ALLAND

Det skulle ni icke säga, om ni visste, hvad det är att kunna arbeta – Reser sig upp. – Men nu skall jag gå – Plötsligt oreflekteradt. – Hvarför säger ni »stackaren»? Under den tid, de lefde samman, utförde båda det bästa arbete, de någonsin gjort. Han också.

LOUISE

Var det hennes förtjenst?

ALLAND

Hvem vet? För mig åtminstone betyder hvarje kvinna, som jag verkligen älskar, ett nytt arbete.

LOUISE

Hur har det varit de sista åren?

ALLAND

leende

Det har varit för många. Derför har det icke blifvit annat än porträttbyster af. Bugar sig till afsked. Hur länge stannar ni i Paris?

LOUISE

Egentligen borde jag redan ha varit hemma igen, men jag blef ju sjuk.

ALLAND

Hvad skulle ni hemma att göra?

LOUISE

Åh, ingenting just —

ALLAND

Hur kan man tveka i valet mellan Paris och – med svårighet – Kråkvinkel; heter det icke så?

LOUISE

Min bror har inte ateliern längre än till den 1: sta Juli.

ALLAND

Så har ni ju mer än en månad att bo här. Ser ut. Och ni har trädgård, en sådan förtjusande gammal trädgård – öfvergifven, förfallen, undängömd. Der är ni ju borta från världen.

LOUISE

Tycker ni om den?

ALLAND

Jag tycker om alltsammans här. Hvad ateliern kunde göras vacker! Men ni är en spartan. Man ser det på hela er dräkt, på håret, på allting. Så sträng ni ser ut! Hvilken hård dom afkunnar ni icke i ert hjerta öfver mig, lättsinnige man! I era ögon är det synd att njuta af lifvet. Vill solen skina, skall man spanna parasollen upp eller krypa i skuggan! *Jag* rullar mig der det är varmast i sanden. – Ni tycker att jag är lättsinnig – icke sant?

LOUISE

långsamt och dämpadt

Jag vet inte. Nej – men det känns som om er verld inte vore min.

*

LILLY

kommer inspringande från entrén och stannar förlägen då hon får se Alland

LOUISE

presenterar

Fröken Walldén – monsieur Alland.

LILLY

helsar; till Louise

Är Viggo gången?

LOUISE

Ja. Han skulle hem och packa.

LILLY

med misräkning

Redan?

LOUISE

Du har ju varit borta länge —

LILLY

gråtfärdig

Jag fick se ett bröllop – ett fint bröllop – i Madeleine-kyrkan – och så glömde jag —

ALLAND

som betraktat Lilly med synbart intresse

Var inte ledsen, fröken! Småleende. Han kommer nog igen.

LILLY

Tror ni det?

ALLAND

Ju mer jag ser på er, dess lifligare öfvertygas jag om, att han kommer.

ERNAS RÖST

utanför

Lilly! Är Lilly der!

LILLY

ropar utåt

Jaha. Jag kommer strax.

ALLAND

bugar sig för Louise

Nu hoppas jag snart få se er riktigt rask och kry. Tar hennes hand, håller den ett ögonblick i sin och ser på den. En sådan vacker hand ni har – kraftlös, blodlös, men så fint modellerad. Lyfter den upp och kysser den.

LOUISE

drager den tillbaka, förlägen

ALLAND

Hvarför gör ni så? Härmar hennes rörelse med handen. Brukas det inte hos er, att man kysser en dam på handen?

LOUISE

Åh – jo – men —

ALLAND

Jag kysser alltid på hand – när handen är vacker.

LILLY

som dragit handskarne af, kastar ett mönstrande ögonkast på sin högra hand

ALLAND

bugar sig för henne

Farväl, fröken! Går mot dörren. Just som han fattar i vredet, öppnas den utifrån och Erna kommer in. Då hon varseblir honom, viker hon åt sidan och blir stående, blek och upprörd, stirrande på honom med vidgade ögon. Han gör en lätt bugning och går hastigt förbi henne ut.

*

LOUISE och LILLY

gå hän emot Erna

Hvad – hur är det fatt – har något händt?

ERNA

hemtar sig

Nej – åhnej – ingenting. Jag blef bara så rädd – Jag trodde herr Alland var gången – och så stod han alldeles innanför dörren. Med ett försök att skratta. Jag tror verkligen, att murmeldjuret deruppe lyckats göra mig nervös med sitt eviga traggande. Häftigt till Lilly. Hvarför kom du inte strax upp?

LILLY

Jag trodde, Viggo var här.

ERNA

Viggo, Viggo! – Jag vill inte veta af, att du springer så der!

LILLY

Du har ju sjelf sagt —

LOUISE

Hvad är det med dig? Du är så häftig —

ERNA

stryker sig öfver pannan

Jag är nervös. Det känns som om hvarenda fiber hoppade.

LOUISE

**går bort och tar henne om lifvet, för henne hän till chäslongen,
nödgar henne att sätta sig och klappar henne lugnande på hufvudet**

Så – så. Stackars min lilla kraftmenniska.

ERNA

reser sig

Strunt i det. Till Lilly. Nå – har du fått säga farväl till honom?

LILLY

Hvilken »honom»?

ERNA

Prat! Det fins bara en. – Nå?

LILLY

Nej.

ERNA

Då kommer han väl hit innan han far?

LILLY

kämpar med gråten

Jag vet inte.

ERNA

Visst gör han det!

LOUISE

går fram till Lilly

Käns det så svårt att skiljas?

LILLY

Det blir så tomt, så förfärligt tomt.

LOUISE

tar hennes hufvud mellan sina händer och kysser henne på pannan

II.

Junidag i Paris

Samma atelier, men flera, delvis nya, möbler. Draperier framför dörrarne. Några stora, japanesiska lyktor nedhängande från taket. På divanbordet en vas med rosor. På ett mindre bord vid sidan om chäslongen ett kabinetsporträtt af Alland.

Louise och värdinnan samtala framför dörren till entréen. Louise i ny, elegant parisertoalett.

VÄRDINNAN

Vi ha i dag den tjugoandra juni, och den första juli är atelieren ledig. Det är hög tid, att jag får den uthyrd.

LOUISE

Jag hyr den på en månad – två månader – ett kvartal, om så nödvändigt skall vara —

VÄRDINNAN

Nej, inte mindre än ett år, det sade jag er häromdagen, mademoiselle.

LOUISE

ser sig omkring; för sig sjelf

Lemna detta och flytta in i ett vanligt litet rum? Till värdinnan. Ett halft år – jag hyr den på ett halft år.

VÄRDINNAN

Ett helt eller inte alls. Den nya hyresgästen väntar på svar, och han räknar mig pengarne på bordet, mademoiselle – pengarne på bordet.

LOUISE

Det gör också jag.

VÄRDINNAN

Då har ni företrädet, mademoiselle.

LOUISE

Jag kan betala hälften nu och andra hälften första September. Jag har inte så mycket pengar att undvara strax.

VÄRDINNAN

Till den första September kan jag vänta. Men ni betalar mig väl litet för allt extra, mademoiselle?

LOUISE

Om ni låter mig få allt som jag vill, och —

VÄRDINNAN

med en blinkning

Man är diskret. Man har sett världen. Nickar. Ni sätter nog värde på, att inte ha med något vanligt dumhufvud att göra, mademoiselle?

LOUISE

otåligt

Ja – ja —

VÄRDINNAN

Godt! Jag har varit mycket belåten med mademoiselle, därför skall ni också ha er atelier. Och monsieur är också en utmärkt herre, en riktigt nobel herre.

LOUISE

går hän till skåpet, tar fram en bundt sedlar och räknar upp summan

VÄRDINNAN

Och om det skulle vara någonting extra med uppköp eller uppassning eller dylikt, så står jag alltid till tjänst.

LOUISE

lemnar pengarne

Se der! Det är ju riktigt.

VÄRDINNAN

Alldeles rätt. Jag skall skrifva kvittensen och så gå efter ett timbre. – Ja, så är det möblerna, de möblerna som mademoiselles bror hyrt. De äro också lediga den 1: ste Juli.

LOUISE

Vi kunna ju tala om det sedan.

VÄRDINNAN

Godt. Ni kan få allt efter er egen smak, mademoiselle. Går.

LOUISE

blir stående och stirrar ut i luften

Åh, det är vansinnigt, vansinnigt! Men jag kan inte annat.

VÄRDINNAN

kommer in igen

Nu äro de här igen – fröknarna – hon, målarinnan häruppe och hennes syster. Hvad – ?

LOUISE

Låt dem komma in.

VÄRDINNAN

Godt. Jag står alltid på ert bästa, mademoiselle – släpper aldrig in någon utan att först ha sagt, att ni inte är hemma.

LOUISE

förströdd

Ja, jag vet —

VÄRDINNAN

Jag gör det af pur vänskap – det vet Gud i himmelen – af pur vänskap för er, mademoiselle, och den vackre monsieur – Ja, ja, blif inte ond, man har ju också varit ung en gång, fast det inte syns längre – men jag mins hur det var i alla fall! Springer ut.

*

LOUISE

dämpadt, lidelsefullt

O Gud i himmelen, hvar är han! Hvad har jag gjort! Hvarför kommer han inte. – Jag blir från förståndet!

Erna och Lilly komma in från entréen

ERNA

Sådana nyheter posten har fört med sig. Räcker Louise ett öppet bref. Läs!

LOUISE

läser; förströdd

Jag förstår inte.

ERNA

Förstår du inte, att jag fått stipendium?

LILLY

glädjestrålande

Nio tusen kronor! Ja, det vill säga *tre* tusen under tre år!

LOUISE

matt

Jag gratulerar dig, kära Erna.

LILLY

Och jag får lof att stanna!

ERNA

Det har jag inte lofvat säkert.

LILLY

Åh, du har visst inte hjerta att skicka mig hem.

ERNA

Jo, det blir nog bäst, att du reser hem med Louise.

LOUISE

Jag stannar nog – ännu någon tid.

ERNA

Du sade ju, att du inte hade råd?

LOUISE

Litet längre kan jag väl sträcka mig.

LILLY

Ja, det är rätt! Du har ju kontanter – behöfver bara skriva till bankmenniskan derhemma – Klappar i händerna. – Åh, hvad jag är glad! Nu skall det lefvas!

ERNA

kärft

Lefvas, ja! – Louise har ju dragit sig tillbaka från oss alla —

LILLY

lägger sin arm kring lifvet på Louise

Ja, men nu ska' hon dras fram igen!

LOUISE

till Erna

Hur kan du säga så?

ERNA

går planlöst omkring i rummet

Din dörr är alltid stängd för dina vänner numera – Studsar då hon får syn på Allands porträtt.

LOUISE

Jag är ju ofta på teatern – och så har jag mina franska lektioner.

ERNA

betraktar porträttet

Hvad heter din lärare?

LOUISE

förlägen

Det kan väl egentligen inte intressera dig.

ERNA

sätter porträttet och vänder sig om

Åh-nej, du har rätt. Låt oss inte tala om det.

LILLY

till Louise

Vet du hvad! Jag har haft brev från Viggo.

LOUISE

kyligt

Jaså.

ERNA

Sexton sidor! Hvilken massa dumheter de måste innehålla!

LILLY

Åh – fy. Går till fönstret, tar fram brevet och fördjupar sig i dess innehåll.

ERNA

till Louise

Så förändradt här är! Så mycket nytt i gamla skräpkammaren. Du plottrar visst bort vådligt med pengar? Då Louise ingenting svarar. Nå, ta inte illa upp, ungen min – Jag är ju van att vara allas förmyndare.

LOUISE

vänder sig bort

ERNA

Blef du verkligen ond?

LOUISE

Nej.

ERNA

För inte rör det mig, hvad du gör och inte gör. Ser sig om efter Lilly. Står hon inte der och läser det välsignade brefvet från den välsignade karlen omigen. Du evige! Det är fjerde gången!

LILLY

Inte! Det var bara någonting, jag skulle se efter.

ERNA

Javisst! Du »ser efter» på alla sexton sidorna!

LILLY

Åh tyst! Det var bara det, jag skulle tala om för Louise, att han fått förläggare till sina noveller och hoppas kunna bli fast korrespondent här och —

ERNA

härmar

– och – och – och! Ja, man »hoppas» så mycket, som aldrig blir af.

LILLY

Hvad är du i för humör i dag?

ERNA

Åh ja, åh ja. Man kan inte vara som sammet alltid.

LILLY

smeksamt inställsam

Men när man fått stipendium!

ERNA

Jag är glad invärtes. Men gå du upp på ateliern, ifall träbelädet skulle komma. Han lofvade hjälpa till med uppköp och sådant – till Louise – för vi ska' ju ha en liten stipendiejunta, gu'bevars. Vi kom just för att be dig illustrera den med din närvaro.

LOUISE

Tack – Jag vet inte säkert, om jag kan —

ERNA

till Lilly

Skynda dig nu, för om ingen är hemma, blir han arg och går sin väg.

LILLY

Ja – men du kommer väl strax?

ERNA

Ja.

LILLY

– för det är så otrefligt att vara ensam med en karl, som bara sitter och glör. Nickar till Louise och går.

ERNA

ställer sig framför Louise och fixerar henne

Du går väl inte och blir sjuk igen?

LOUISE

Jag? Hur kan du tro det?

ERNA

Du ser så förstörd ut, så blek – och så förplågad. Hvad är det? Du har gråtit – ja, det tjenar till ingenting, att du söker dölja det. Man har sett sådant förr.

LOUISE

Jag har sofvit dåligt bara.

ERNA

Jaså, bara det.
Hör du, brukar Alland ofta besöka dig?

LOUISE

Åh, inte så ofta just – Någon gång. På sista tiden har det för resten varit mycket sällan – Jag är ju inte ofta hemma —

ERNA

Du har inte mycken öfning ännu, min vän.

LOUISE

Hvad menar du?

ERNA

I att ljuga. – Tystnad.
Du borde inte stanna här längre.

LOUISE

Jag förstår dig inte.

ERNA

Du är alltid i feber, alltid nervös. Och som du magrat! – Jag känner till det der!

LOUISE

Men Erna då!

ERNA

Jag vet, att det är ogrannlaga, men jag bryr mig strunt om det. – Alland är en bödel! Akta dig!

LOUISE

harmfullt

Jag tål inte att du talar illa om —

ERNA

Se bara! Du blir ond – det bevisar, att min varning inte var öfverflödig.

LOUISE

Med hvad rätt »varnar» du? Du känner honom ju inte.

ERNA

lidelsefullt

Jo! Jag känner honom! Jag känner honom genom min bästa vän. Han gjorde lifvet till ett helvete för henne – och så slängde han henne undan.

LOUISE

Det är inte sant. De bröto med hvarandra. De hade tröttnat båda.

ERNA

Hvem har sagt det?

LOUISE

Han har berättat det för mig.

ERNA

häftigt

Har han? Beherskar sig. Nå det är sant. Det ingår i hans anfallsplan. Men han nämner inga namn. – Och han förgyller – kom ihåg att han förgyller – sakta – framför allt sig själv!

LOUISE

Men hur kan du tro – ?

ERNA

med återvunnen självbeherskning

Jag mötte honom härutanför.

LOUISE

glad

Gjorde du!

ERNA

Ja.

LOUISE

Här! Utanför?

ERNA

Ja, ja, ja. Det såg ut, som om han ämnat sig hit, men då han fick syn på mig, vek han om hörnet.

LOUISE

Då kommer han nog igen. Han brukar alltid titta inom, när han har sina vägar åt våra trakter.

ERNA

Det händer visst inte så sällan?

LOUISE

Åh – nej – men —

ERNA

Nå – kommer du i kväll?

LOUISE

Hvarthän?

ERNA

Det är mycket smickrande! Du mins inte ens, att jag för fem minuter se'n högtidligen inviterade dig.

LOUISE

skrattar

Jo, jo – visst mins jag – men jag vet inte —

ERNA

med ett elakt tonfall

Du har kanske – fransk lektion?

LOUISE

Åh – fy!

ERNA

Jaså, inte? Nå, då kommer du väl?

LOUISE

Ja, ja – kanske – en liten stund —

ERNA

Jaså! En liten stund! Tack! Fixerar henne. Du väntar Alland?

LOUISE

Ja. Han har inte varit här på en hel evighet – och —

ERNA

Ett par dar kan jag tro. Det är väl hela evigheten?

LOUISE

Du får inte bli ond, Erna, men – lemna mig nu, så är du snäll.

ERNA

Gud bevars! Jag skall inte genera! Går.

*

Louise går oroligt omkring i ateliern; ordnar sitt hår, sätter sig, tar en bok och försöker läsa. Strax derefter kommer

ALLAND

från entréen; går hän emot henne och kysser henne på pannan

LOUISE

Ändtligen! Jag trodde, ni aldrig skulle komma igen.

ALLAND

ser på henne

Så blek ni är. Så förgrämd.

LOUISE

Jag hade blifvit så van vid att se er hvarje dag.

ALLAND

torrt

Man skall akta sig för vanor.

LOUISE

vänder sig bort

Har ni varit ond på mig?

ALLAND

Ond? Nej – Men jag kommer för att träffa *er*. Era vänner intressera mig icke.

LOUISE

Mina vänner? Jag har inga. Jag har ju dragit mig tillbaka från dem alla.

ALLAND

Sista gången var här åtminstone fullt hus.

LOUISE

Och därför straffar ni mig genom att bli borta fem dagar.

ALLAND

kallt

Ni tager allting så högtidligt. Hvad gör det, om jag kommer eller blir borta —

LOUISE

bedjande, i det hon knäpper samman sina händer

Kom – som förr!

ALLAND

Så nervös ni är!

LOUISE

Jag kan inte uthärda att se er ond.

ALLAND

Jag är icke ond. Det är ni som är tragisk.

LOUISE

strider emot tårarne

Jag rår inte för det. Dessa dagar ha varit så förfärliga.

ALLAND

ser på henne och skrattar

Jag delar aldrig med någon.

LOUISE

Hur kan ni tala så! Är jag inte så likgiltig emot alla mina gamla bekanta —

ALLAND

Det begär jag ju inte; jag begär ju ingenting alls. Jag är det beskedligaste lam under solen.

LOUISE

Ni är ond. Åh, hvad skall jag göra för att få er god igen!

ALLAND

Seså! Låt oss inte bråka om det. Nu är jag ju här och – ser man på! En ny klädning. Är det för min skull?

LOUISE

Nej – ja – skrattar – jo.

ALLAND

Ni har fått ett helt annat uttryck i ögonen sedan någon tid. Och ni har lärt er skratta.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.